

คู่มือแผนพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน
ตามแนวทางพหุปัญญาและแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) สำหรับครู
โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)
ปีการศึกษา ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑: หลักการและเหตุผล

การพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความพร้อมสู่โลกอาชีพ การสร้างภูมิคุ้มกันด้านการใช้ชีวิต และการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ จากผลการสำรวจปีการศึกษา ๒๕๖๘

พบว่านักเรียนโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) มีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย ๔.๑๙ จาก ๕) โดยเฉพาะความต้องการให้โรงเรียนจัดโครงการฝึกทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย ๔.๓๒)

แนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของ Howard Gardner ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพที่แตกต่างกันใน ๘ มิติ ได้แก่ ภาษาศาสตร์, ตรรกะ-คณิตศาสตร์, มิติสัมพันธ์-การออกแบบ, ดนตรี, การเคลื่อนไหวร่างกาย, มนุษยสัมพันธ์, เข้าใจตนเอง และเข้าใจธรรมชาติ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพจึงต้องคำนึงถึงความหลากหลายนี้และส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

บทบาทของครูในฐานะโค้ช (Coach) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความถนัดและเป้าหมายของตนเองอย่างมีความหมาย จากผลการสำรวจพบว่าครูมีศักยภาพด้านการเป็นโค้ชอยู่ในระดับมากปานกลาง (ค่าเฉลี่ย ๓.๗๔) และมีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย ๔.๒๓) โดยเฉพาะด้านการแนะแนวอาชีพตามแนวคิดพหุปัญญาและการใช้เครื่องมือประเมินความถนัด

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาแผนพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนสำหรับนักเรียน ควบคู่ไปกับการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan: IDP) ที่เชื่อมโยงกับพหุปัญญาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนแต่ละคน

ส่วนที่ ๒: ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับพหุปัญญาและทักษะอาชีพ

๒.๑ มิติพหุปัญญาและตัวอย่างทักษะอาชีพที่เชื่อมโยง

จากผลการสำรวจ พบว่านักเรียนมีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพในทุกมิติอยู่ในระดับมากถึงปานกลาง ดังนี้

มิติพหุปัญญา	ตัวอย่างทักษะอาชีพ/กิจกรรม	ระดับความต้องการ
ภาษาศาสตร์	เขียนคอนเทนต์, พิธีกร, แปลภาษา, นักเขียน	มาก (๔.๐๕)
ตรรกะ-คณิตศาสตร์/เทคโนโลยี	Coding, วิเคราะห์ข้อมูล, เทรดอย่างปลอดภัย	มาก (๓.๘๙)
มิติสัมพันธ์-การออกแบบ	กราฟิกดีไซน์, ตัดต่อวิดีโอ, ออกแบบโปสเตอร์	มาก (๔.๒๗)
ดนตรี	ดนตรี, ร้องเพลง, ผลิตเพลง, คอนเทนต์เพลง	มาก (๔.๐๑)
การเคลื่อนไหวร่างกาย	กีฬา, แदनเซอร์, เทรนเนอร์ออกกำลังกาย	ปานกลาง (๓.๗๔)
มนุษยสัมพันธ์	งานบริการ, งานอแกไนซ์, งานอีเวนต์	มาก (๔.๑๙)
เข้าใจตนเอง	โค้ชส่วนบุคคล, สร้างแบรนด์ตนเอง	มาก (๓.๙๖)
เข้าใจธรรมชาติ	งานสิ่งแวดล้อม, ดูแลสัตว์เลี้ยง, ฟาร์ม	ปานกลาง (๓.๖๘)

๒.๒ รูปแบบการมีรายได้ระหว่างเรียนที่นักเรียนต้องการ

จากการสำรวจ นักเรียนสนใจรูปแบบการมีรายได้ระหว่างเรียนดังนี้

- งานฟรีแลนซ์ออนไลน์ (ขายของออนไลน์, ตัดต่อคลิป ฯลฯ) - ร้อยละ ๕๔.๙
- โครงการอาชีพภายในโรงเรียน (ร้านค้า, ร้านกาแฟ, สหกรณ์ ฯลฯ) - ร้อยละ ๓๙.๒
- งานพาร์ทไทม์นอกโรงเรียน - ร้อยละ ๒๙.๓
- งานจิตอาสา/บริการที่ต่อยอดเป็นอาชีพ - ร้อยละ ๒๗.๐

ข้อมูลนี้สะท้อนความต้องการรูปแบบงานที่ยืดหยุ่น สามารถทำควบคู่กับการเรียน และเชื่อมโยงกับกิจกรรมหรือทรัพยากรของโรงเรียน

๒.๓ ความต้องการและข้อกังวลของนักเรียน

จากคำตอบเชิงคุณภาพของนักเรียน พบประเด็นสำคัญ ๔ ประการ

๑. อยากรู้ความถนัดและจุดแข็งของตนเองให้ชัดเจน (ร้อยละ ๓๙.๐)
๒. กลัวงานกระทบการเรียน ต้องการรูปแบบที่ปลอดภัยและยืดหยุ่น (ร้อยละ ๓๐.๖)
๓. อยากได้ครูโค้ชที่ปรึกษาใกล้ชิดเรื่องเรียนต่อและอาชีพ (ร้อยละ ๓๓.๙)
๔. อยากทำกิจกรรมเชื่อมกับโลกจริงและเครือข่ายภายนอก (ร้อยละ ๒๔.๗)

ส่วนที่ ๓: บทบาทครูในฐานะโค้ชด้านทักษะอาชีพ

๓.๑ ทักษะหลักของครูโค้ชด้านอาชีพ

จากผลการสำรวจ พบว่าครูมีจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาดังนี้

ทักษะ/ความสามารถ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
มีความรู้ด้านแนะแนวอาชีพสำหรับนักเรียนมัธยม	๓.๙๒	มาก
สามารถตั้งคำถามเชิงโค้ชให้ผู้เรียนคิดด้วยตนเอง	๓.๘๕	มาก
มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการโค้ชเพื่อการเรียนรู้	๓.๗๘	มากปานกลาง
มีทักษะการรับฟังเชิงลึกและสะท้อนคิด	๓.๗๔	มากปานกลาง
มีประสบการณ์ใช้วิธีโค้ชในห้องเรียน/แนะแนว	๓.๖๑	ปานกลาง
สามารถออกแบบกิจกรรม/โครงการด้านอาชีพ	๓.๕๖	ปานกลาง

๓.๒ หลักการโค้ชด้านอาชีพสำหรับครู

บทบาทครูโค้ชด้านอาชีพมี ๕ หลักการสำคัญ

๑. การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening)

รับฟังความต้องการ ความฝัน และข้อกังวลของนักเรียนอย่างลึกซึ้งโดยไม่ตัดสิน

๒. การตั้งคำถามเชิงโค้ช (Powerful Questions)

ใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ตนเอง เช่น "อะไรที่ทำแล้วรู้สึกมีความสุขที่สุด?", "เวลาไหนที่รู้สึกว่าเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว?"

๓. การสะท้อนคิด (Reflection)

ช่วยให้นักเรียนเห็นภาพตนเองชัดเจนขึ้นผ่านการสะท้อนกลับ

๔. การสร้างแผนปฏิบัติการ (Action Planning)

ช่วยนักเรียนวางแผนเป้าหมายและขั้นตอนการพัฒนาทักษะอย่างเป็นรูปธรรม

๕. การติดตามและให้กำลังใจ (Follow-up & Encouragement)

ติดตามความคืบหน้าและให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง

๓.๓ เครื่องมือสำหรับครูโค้ช

ครูสามารถใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อช่วยประเมินและค้นพบศักยภาพของนักเรียน

- แบบประเมินพหุปัญญา - ประเมินความถนัดใน ๘ มิติพหุปัญญา
- แบบสอบถามความสนใจและความฝัน - สำรวจความสนใจและเป้าหมายในชีวิตของนักเรียน
- Portfolio การเรียนรู้ - รวบรวมผลงานและกิจกรรมที่นักเรียนทำเพื่อดูรูปแบบความถนัด
- การสัมภาษณ์เชิงลึก One-on-One - พูดคุยเป็นรายบุคคลเพื่อเข้าใจความต้องการและข้อกังวล
- SWOT Analysis ส่วนบุคคล - วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของนักเรียน

ส่วนที่ ๔: แนวทางการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) ด้านทักษะอาชีพ

๔.๑ องค์ประกอบของ IDP ด้านทักษะอาชีพ

แผนพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan: IDP) ด้านทักษะอาชีพประกอบด้วย ๖ ส่วนหลัก

๑. ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน - ชื่อ ระดับชั้น ข้อมูลติดต่อ
๒. ผลการประเมินพหุปัญญาและความถนัด - สรุปรูขุมติพหุปัญญาที่โดดเด่นและทักษะที่มีศักยภาพ
๓. ความสนใจและเป้าหมายด้านอาชีพ - สิ่งที่น่าสนใจและอยากพัฒนา
๔. แผนพัฒนาทักษะระยะสั้น (๑ ภาคเรียน) - กิจกรรมและเป้าหมายที่ชัดเจน
๕. แผนพัฒนาทักษะระยะยาว (๑ ปีการศึกษา) - วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนา
๖. การติดตามและประเมินผล - บันทึกความคืบหน้าและการปรับแผน

๔.๒ ขั้นตอนการจัดทำ IDP ร่วมกับนักเรียน

ขั้นที่ ๑: การประเมินและค้นพบตนเอง (๑-๒ สัปดาห์)

- นักเรียนทำแบบประเมินพหุปัญญาและแบบสอบถามความสนใจ
- ครูโค้ชสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล (๑๕-๓๐ นาที)
- วิเคราะห์ผลงานและกิจกรรมที่นักเรียนเคยทำ
- สรุปรูขุมติพหุปัญญาที่โดดเด่นและทักษะที่มีศักยภาพ

ขั้นที่ ๒: การกำหนดเป้าหมายและแผนปฏิบัติการ (๑ สัปดาห์)

- นักเรียนและครูโค้ชร่วมกันกำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาว
- เลือกกิจกรรม/โครงการที่สอดคล้องกับพหุปัญญาและความสนใจ
- กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนและวัดได้
- ระบุนทรัพยากรและการสนับสนุนที่ต้องการ

ขั้นที่ ๓: การลงมือปฏิบัติและพัฒนาทักษะ (ตลอดภาคเรียน/ปีการศึกษา)

- นักเรียนดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้
- บันทึกการเรียนรู้และประสบการณ์ใน Portfolio
- ครูโค้ชติดตามความคืบหน้าอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง
- ปรับแผนเมื่อมีความจำเป็นตามบริบทที่เปลี่ยนแปลง

ขั้นที่ ๔: การประเมินผลและสะท้อนคิด (สิ้นภาคเรียน/ปีการศึกษา)

- นักเรียนประเมินตนเองเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้
- ครูโค้ชให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์
- สะท้อนบทเรียนที่ได้เรียนรู้และทักษะที่พัฒนาไปแล้ว
- วางแผนพัฒนาต่อเนื่องสำหรับภาคเรียน/ปีการศึกษาถัดไป

๔.๓ ตัวอย่าง IDP ด้านทักษะอาชีพ

ข้อมูลนักเรียน

- ชื่อ: นางสาว ก. (ตัวอย่าง)
- ระดับชั้น: มัธยมศึกษาปีที่ ๔
- ติดต่อ: xxx-xxx-xxxx

ผลการประเมินพหุปัญญา

- มิติที่โดดเด่น: มิติสัมพันธ์-การออกแบบ (คะแนน ๘๕/๑๐๐), มิติมนุษยสัมพันธ์ (คะแนน ๗๘/๑๐๐)
- ความสนใจ: การออกแบบกราฟิก การตัดต่อวิดีโอ การจัดอีเวนต์

เป้าหมายด้านอาชีพ

- ระยะสั้น (๑ ภาคเรียน): พัฒนาทักษะการออกแบบโปสเตอร์และตัดต่อวิดีโอเบื้องต้น สร้างผลงานอย่างน้อย ๕ ชิ้น
- ระยะยาว (๑ ปี): รับงานออกแบบกราฟิกฟรีแลนซ์ มีรายได้เสริมจากทักษะอย่างน้อยเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท

แผนปฏิบัติการ

กิจกรรม	ช่วงเวลา	ตัวชี้วัดความสำเร็จ
เข้าคอร์สออนไลน์ Canva และ Adobe Photoshop	ส.ค.-ก.ย. ๒๕๖๘	จบคอร์สพื้นฐาน
สร้างผลงานออกแบบโปสเตอร์ ๕ ชิ้น	ก.ย.-ต.ค. ๒๕๖๘	มี Portfolio ๕ ชิ้น
เข้าร่วมชุมนุมกราฟิกดีไซน์ของโรงเรียน	ต.ค. ๒๕๖๘-มี.ค. ๒๕๖๙	เข้าร่วมสม่ำเสมอ
รับงานออกแบบให้ชุมนุม/องค์กรนักเรียน	พ.ย. ๒๕๖๘-ก.พ. ๒๕๖๙	รับงานอย่างน้อย ๓ ชิ้น
สมัครแพลตฟอร์มฟรีแลนซ์เบื้องต้น	ม.ค.-มี.ค. ๒๕๖๙	สร้าง Profile เสร็จ

การติดตามและประเมินผล

- การพบครูโค้ช: ทุกเดือน (๓๐ นาที/ครั้ง)
- บันทึก Portfolio: ทุกสัปดาห์
- ประเมินผลครั้งสุดท้าย: มีนาคม ๒๕๖๙

ส่วนที่ ๕: กิจกรรมและโครงการพัฒนาทักษะอาชีพแบบบูรณาการ

๕.๑ รูปแบบกิจกรรมที่แนะนำสำหรับโรงเรียน

จากความต้องการของนักเรียน โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมได้ ๔ รูปแบบหลัก

รูปแบบที่ ๑: โครงการอาชีพภายในโรงเรียน

- ร้านกาแฟนักเรียน (เชื่อมโยงพหุปัญญา: มนุษยสัมพันธ์, ตรรกะ-คณิตศาสตร์)
- ร้านค้าสหกรณ์นักเรียน (เชื่อมโยงพหุปัญญา: มนุษยสัมพันธ์, ตรรกะ-คณิตศาสตร์)
- สตูดิโอสื่อและคอนเทนต์ (เชื่อมโยงพหุปัญญา: มิติสัมพันธ์-การออกแบบ, เทคโนโลยี)
- ศูนย์จัดอีเวนต์นักเรียน (เชื่อมโยงพหุปัญญา: มนุษยสัมพันธ์, การออกแบบ)

รูปแบบที่ ๒: แพลตฟอร์มงานออนไลน์และฟรีแลนซ์

- จัดเวิร์กช็อปการขายของออนไลน์อย่างปลอดภัย
- อบรมการสร้างคอนเทนต์และการตัดต่อวิดีโอ
- แนะนำแพลตฟอร์มฟรีแลนซ์ที่เหมาะสมกับวัยรุ่น (Fiverr, Upwork, [Freelancer.th](https://www.freelancer.th))
- การสร้างแบรนด์ส่วนตัวบนโซเชียลมีเดีย

รูปแบบที่ ๓: ความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

- ฝึกงานระยะสั้นกับศิษย์เก่าและสถานประกอบการ
- โครงการพี่เลี้ยงอาชีพ (Career Mentorship) จากศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ
- จัดงาน Career Day เชิญวิทยากรจากภาคธุรกิจและชุมชน
- โครงการจิตอาสาที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะอาชีพ

รูปแบบที่ ๔: ชุมชมและกิจกรรมพัฒนาทักษะเฉพาะ

๕.๒ ตารางเชื่อมโยงกิจกรรมกับพหุปัญญา

มิติพหุปัญญา	กิจกรรม/โครงการที่แนะนำ	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง
ภาษาศาสตร์	ชุมนุมเขียนคอนเทนต์, พิธีกรงานโรงเรียน	สร้างรายได้จากงานเขียน
ตรรกะ-คณิตศาสตร์	ชุมนุม Coding, วิเคราะห์ข้อมูล	พัฒนาเว็บไซต์, แอป
มิติสัมพันธ์-การออกแบบ	สตูดิโอกราฟิกดีไซน์, ตัดต่อวิดีโอ	รับงานออกแบบฟรีแลนซ์
ดนตรี	ชุมนุมดนตรี, Music Production	แสดงงาน, สอนดนตรี
การเคลื่อนไหวร่างกาย	เทรนเนอร์ออกกำลังกาย, สอนกีฬา	สอนกีฬาเด็ก
มนุษยสัมพันธ์	Event Organizer, ร้านกาแฟนักเรียน	บริหารงาน, จัดอีเวนต์
เข้าใจตนเอง	Young Coach, Personal Branding	สร้างแบรนด์ส่วนตัว
เข้าใจธรรมชาติ	โครงการฟาร์มโรงเรียน, ดูแลสัตว์	ขายผลผลิต, ท่องเที่ยว

ส่วนที่ ๖: แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูและระบบสนับสนุน

๖.๑ แผนพัฒนาศักยภาพครูด้านการเป็นโค้ช

จากผลการสำรวจ ครูมีความต้องการพัฒนาตนเองในหัวข้อต่อไปนี้

หัวข้อการพัฒนา	ระดับความต้องการ
อบรมด้านแนะนำแนวอาชีพตามแนวคิดทหุปัญญา	มาก (๔.๓๔)
การใช้เครื่องมือประเมินความถนัดและทหุปัญญา	มาก (๔.๓๑)
การสร้างชุดกิจกรรม/แผนการสอนด้านอาชีพ	มาก (๔.๒๙)
อบรมเชิงปฏิบัติการด้าน Coaching Skill	มาก (๔.๒๖)
การพัฒนาเครือข่ายกับสถานประกอบการ/ศิษย์เก่า	มาก (๔.๑๗)

แนวทางการพัฒนาครูที่แนะนำ

๑. เวิร์กช็อปเชิงปฏิบัติการ Coaching Skills (๘-๑๖ ชั่วโมง)
 - การฟังอย่างตั้งใจและการตั้งคำถามเชิงโค้ช
 - การให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์
 - การจัดทำแผน IDP ร่วมกับนักเรียน
๒. อบรมการใช้เครื่องมือประเมินทหุปัญญา (๔ ชั่วโมง)
 - แนะนำแบบประเมินทหุปัญญาที่ใช้ได้จริง
 - วิธีการวิเคราะห์ผลและให้คำแนะนำ
 - กรณีศึกษาและฝึกปฏิบัติ
๓. สร้างชุมชนการเรียนรู้ครู (Professional Learning Community) (ต่อเนื่อง)
 - จัดทีมครูโค้ชแกนนำ ๑๐-๑๕ คน
 - ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เดือนละ ๑ ครั้ง
 - แชรร์กรณีศึกษาและแนวปฏิบัติที่ดี
๔. พัฒนาเครือข่ายภายนอก (ต่อเนื่อง)
 - สร้างฐานข้อมูลศิษย์เก่าที่สมัครใจเป็นพี่เลี้ยง
 - สร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการในพื้นที่
 - เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
 -

๖.๒ เครื่องมือและคู่มือสนับสนุนครู

โรงเรียนควรจัดเตรียมเครื่องมือและคู่มือดังต่อไปนี้

- แบบฟอร์ม IDP ด้านทักษะอาชีพ (สำหรับนักเรียนและครูใช้ร่วมกัน)
- แบบประเมินทหุปัญญาฉบับสมบูรณ์ (พร้อมคู่มือการแปลผล)
- คู่มือคำถามเชิงโค้ชด้านอาชีพ (รวบรวมคำถามที่ใช้ได้จริง)

- ตัวอย่างกรณีศึกษา IDP (จากนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ)
- ฐานข้อมูลทรัพยากรอาชีพ (คอร์สออนไลน์, แพลตฟอร์มฟรีแลนซ์, โอกาสฝึกงาน)
- แบบบันทึกการโค้ชรายบุคคล (สำหรับครูติดตามนักเรียน)
-

๖.๓ การจัดการเวลาและภาระงานครู

จากผลการสำรวจ ครูร้อยละ ๓๖.๓ สะท้อนว่าภาระงานทำให้มีเวลาทำหน้าที่โค้ชน้อย
โรงเรียนควรพิจารณาแนวทางดังนี้

- จัดสรรเวลาโค้ชนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชั่วโมงทำงาน (เช่น ๒-๔ ชั่วโมงต่อสัปดาห์)
- แบ่งนักเรียนให้ครูโค้ชดูแลคนละ ๑๕-๒๕ คน (สัดส่วนที่เหมาะสม)
- ใช้ระบบ Peer Coaching โดยให้นักเรียนรุ่นพี่ช่วยโค้ชรุ่นน้อง
- ลดภาระงานเอกสารและรายงานที่ไม่จำเป็น
- จัดตารางพบครูโค้ชแบบยืดหยุ่น (ช่วงพักกลางวัน, หลังเลิกเรียน)

ส่วนที่ ๗: การติดตามและประเมินผลระบบ

๗.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับนักเรียน

- จำนวนนักเรียนที่มี IDP ด้านทักษะอาชีพครบทุกคน (เป้าหมาย ๑๐๐%)
- จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพ (เป้าหมาย ๘๐%)
- จำนวนนักเรียนที่มีรายได้ระหว่างเรียนจากทักษะ (ติดตามผล)
- ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อระบบโคชและกิจกรรม (เป้าหมาย ๔.๐ ขึ้นไป)
- จำนวนผลงานหรือ Portfolio ที่นักเรียนสร้างขึ้น (ติดตามเชิงคุณภาพ)

๗.๒ ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับครู

- จำนวนครูที่ผ่านการอบรม Coaching Skills (เป้าหมาย ๘๐%)
- จำนวนครูที่เป็นครูโคชแกนนำ (เป้าหมาย ๑๕-๒๐ คน)
- ความถี่การพบนักเรียนเพื่อโคชเฉลี่ย (เป้าหมาย เดือนละ ๑ ครั้งต่อนักเรียน)
- ระดับความมั่นใจของครูในการทำหน้าที่โคช (เป้าหมาย ๔.๐ ขึ้นไป)

๗.๓ ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับโรงเรียน

- มีโครงการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างน้อย ๕ โครงการต่อปี
- มีเครือข่ายความร่วมมือกับภายนอกอย่างน้อย ๑๐ หน่วยงาน/องค์กร
- มีฐานข้อมูลศิษย์เก่าที่เลี้ยงอย่างน้อย ๓๐ คน
- มีแพลตฟอร์มหรือพื้นที่สำหรับนักเรียนแสดงผลงานและรับงาน

๗.๔ กำหนดการติดตามและทบทวน

- รายเดือน: ครูโคชพบนักเรียนติดตามความคืบหน้า IDP
- รายไตรมาส: ทีมครูโคชแกนนำประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- สิ้นภาคเรียน: นักเรียนประเมินตนเองและครูโคชให้ข้อมูลป้อนกลับ
- สิ้นปีการศึกษา: ทบทวนระบบโดยรวม สัมภาษณ์ความพึงพอใจ และปรับปรุงแผนปีต่อไป

ส่วนที่ ๘: กำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

๑. กำหนดฐานข้อมูลตั้งต้น (Baseline)

- จำนวนนักเรียนทั้งหมด ๓,๘๖๔ คน ปี ๒๕๖๘
- มีนักเรียนตอบแบบสอบถาม ๓,๐๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๙ ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
- ระดับ “ความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพและมีรายได้ระหว่างเรียน” อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม ๔.๑๙ จาก ๕)
- นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการทักษะอาชีพทุกมิติของพหุปัญญาในระดับมาก โดยเฉพาะมิติ “สัมพันธ-การออกแบบ, มนุษยสัมพันธ์, ภาษาศาสตร์”
- ครูตอบแบบสอบถาม ๑๖๐ จาก ๑๙๒ คน (๘๓.๓%) และมีศักยภาพด้านการเป็นโค้ชในภาพรวมระดับ “มากปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย ๓.๗๔ จาก ๕)
- ครูมี “ความต้องการพัฒนาตนเองด้านโค้ช” อยู่ในระดับมากทุกหัวข้อ (ค่าเฉลี่ยรวม ๔.๒๗ จาก ๕)

จากฐานนี้ จะกำหนดเป้าหมายให้ “จำนวนผู้เรียนและครูที่พัฒนาแล้ว” เพิ่มขึ้นอย่างเป็นขั้นบันได และมีคุณภาพของผลลัพธ์ที่ชัดเจน

๒. เป้าหมายเชิงปริมาณ: ผู้เรียน

“ผู้เรียนที่มีทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนตามแนวทางพหุปัญญา” หมายถึง นักเรียนที่

๑. ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการอาชีพที่ออกแบบบนฐานพหุปัญญาอย่างน้อย ๑ มิติ และ
๒. แสดงหลักฐานผลงานหรือประสบการณ์หารายได้/ทดลองอาชีพ (เช่น ผลิตภัณฑ์ สื่อผลงาน รายรับจริง หรือชั่วโมงฝึกงาน) โดยไม่กระทบผลการเรียน

เป้าหมาย ๓ ปี

- ปีที่ ๑ (ปีนำร่อง)
 - นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ ๓๐ ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มี “แผนพัฒนาทักษะอาชีพ และรายได้รายบุคคล (IDP)” ที่ชัดเจน เชื่อมกับมิติพหุปัญญาอย่างน้อย ๑ มิติ
 - นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ ๑๕ มีประสบการณ์หารายได้/ทดลองอาชีพระหว่างเรียน (ฟรีแลนซ์ออนไลน์, โครงการในโรงเรียน, จิตอาสาที่ต่อยอดอาชีพ ฯลฯ) โดยมีหลักฐานผลงาน
- ปีที่ ๒
 - นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ ๖๐ มี IDP ด้านอาชีพและรายได้ที่ระบุเป้าหมายตามพหุปัญญาอย่างน้อย ๒ มิติ
 - นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ ๓๐ มีประสบการณ์หารายได้/ทดลองอาชีพอย่างน้อย ๑ รูปแบบที่เหมาะสมและปลอดภัย
 - อย่างน้อยร้อยละ ๒๐ ของนักเรียนทั้งหมด มีผลงานอาชีพที่เชื่อมกับมิติ “สัมพันธ-การออกแบบ/มนุษยสัมพันธ์/ภาษาศาสตร์” ซึ่งเป็นมิติที่มีความต้องการสูง

- ปีที่ ๓
 - นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ ๘๐ มี IDP ด้านอาชีพและรายได้ ที่เชื่อมโยงกับพหุปัญญา ๒-๓ มิติ และได้รับการทบทวนอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง
 - นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ ๔๕ มีประสบการณ์หารายได้/ทดลองอาชีพระหว่างเรียนอย่างน้อย ๑ ครั้ง พร้อมทักษะการบริหารเวลา ไม่กระทบผลการเรียน
 - อย่างน้อยร้อยละ ๓๐ ของนักเรียนทั้งหมด มี “ผลงานอาชีพหรือ Portfolio” ที่แสดงการใช้ทักษะตามพหุปัญญาชัดเจน (เช่น สื่อตัดต่อวิดีโอ งานออกแบบ งานบริการ งานโค้ชเพื่อน ฯลฯ)

๓. เป้าหมายเชิงปริมาณ: ครูโค้ช

“ครูที่ผ่านการอบรมด้านการเป็นโค้ช” หมายถึง ครูที่

๑. เข้าร่วมอบรม/PLC/เวิร์กช็อปด้าน Coaching Skill และแนะแนวอาชีพตามแนวคิดพหุปัญญาอย่างน้อย ๖-๑๒ ชั่วโมง และ
๒. มีการนำไปใช้จริงในห้องเรียน/การแนะแนว/การทำ IDP ของนักเรียน
 - ปีที่ ๑
 - ครูอย่างน้อยร้อยละ ๔๐ ของครูทั้งหมด ๑๙๒ คน ผ่านการอบรมพื้นฐานด้าน Coaching Skill และแนะแนวอาชีพตามแนวทางพหุปัญญา
 - มี “ครูโค้ชแกนนำ” อย่างน้อย ๑๐% ของครูทั้งหมด ที่ทำหน้าที่ช่วยออกแบบกิจกรรมอาชีพและให้คำปรึกษาแก่เพื่อนครู
 - ปีที่ ๒
 - ครูอย่างน้อยร้อยละ ๗๐ ผ่านการอบรมด้านการเป็นโค้ช และใช้เครื่องมือ IDP ร่วมกับนักเรียนอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง
 - ครูอย่างน้อยร้อยละ ๔๐ เข้าร่วมชุมชนการเรียนรู้ครู (PLC) ด้านโค้ช/อาชีพอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง
 - ปีที่ ๓
 - ครูอย่างน้อยร้อยละ ๘๕ ผ่านการอบรมด้านโค้ชและมีหลักฐานการนำไปใช้ (แผนการสอน/บันทึกการโค้ช/แบบสะท้อนคิดของนักเรียน)
 - อย่างน้อยร้อยละ ๕๐ ของครูทั้งหมด ใช้เครื่องมือประเมินพหุปัญญาและความถนัดเพื่อนำไปสู่การวางแผนอาชีพของนักเรียน

๔. เป้าหมายเชิงคุณภาพ: ผู้เรียน

พบ ๔ ประเด็นหลักคือ อยากรู้จุดแข็งตนเอง กลัวงานกระทบการเรียน อยากรู้โค้ช และอยากทำกิจกรรมเชื่อมโลกจริง

เสนอเป้าหมายเชิงคุณภาพดังนี้

๑. ผู้เรียนรู้จักตนเองและพหุปัญญาของตน

- นักเรียนส่วนใหญ่สามารถอธิบาย “จุดแข็ง/มิติพหุปัญญาหลักของตน” ได้อย่างน้อย ๑-๒ มิติ พร้อมยกตัวอย่างกิจกรรมอาชีพที่สอดคล้อง
 - นักเรียนสะท้อนว่า “เข้าใจตัวเองมากขึ้น” จากการใช้เครื่องมือประเมินและกระบวนการโค้ชรายบุคคล/รายกลุ่ม
๒. ผู้เรียนบริหารเวลาและแยกแยะความเสี่ยงด้านการทำงาน
- นักเรียนส่วนใหญ่รายงานว่าทักษะอาชีพและการหารายได้ “ไม่กระทบผลการเรียน” และรู้วิธีเลือกงานที่เหมาะสม ปลอดภัย ยืดหยุ่น
 - นักเรียนสามารถวางแผนสมดุลระหว่างเรียน-ทำงาน-พักผ่อน และสะท้อนคิดผ่านแบบประเมินตนเองหรือบันทึกสะท้อนคิด
๓. ผู้เรียนมีประสบการณ์เชื่อมกับโลกจริงและเครือข่าย
- นักเรียนมีโอกาสทำโครงการหรือกิจกรรมอาชีพที่เชื่อมโยงกับชุมชน ศิษย์เก่า หรือภาคีเครือข่ายอย่างน้อย ๑ ครั้งในช่วงมัธยม
 - นักเรียนสะท้อนว่ากิจกรรมอาชีพทำให้ “เห็นโอกาสอาชีพจริง” และเข้าใจเส้นทางการศึกษาต่อที่หลากหลายมากขึ้น
๔. ผู้เรียนมองเห็นอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตที่มีความหมาย
- นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความสนใจ/ความถนัดของตนกับเส้นทางการเรียนต่อและอาชีพในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล
 - นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานสุจริต เข้าใจคุณค่าของรายได้และการจัดการการเงินพื้นฐาน

๕. เป้าหมายเชิงคุณภาพ: ครูและระบบโรงเรียน

๑. ครูพัฒนาบทบาทจาก “ผู้สอน” สู่ “โค้ช”
- ครูสะท้อนว่าตนมีความมั่นใจในการใช้ทักษะการตั้งคำถามเชิงโค้ช การฟังเชิงลึก การสะท้อนคิด และการออกแบบกิจกรรมอาชีพเพิ่มขึ้นจากเดิม
 - ครูมีแนวปฏิบัติร่วม (common practice) ในการใช้แบบประเมินพหุปัญญาและ IDC/IDP กับนักเรียน
๒. โรงเรียนมีระบบสนับสนุน ไม่ใช่โครงการลอยตัว
- มีการจัดสรรเวลา/ภาระงานให้ครูโค้ชอย่างเหมาะสม ผ่านการมีทีมครูโค้ชแกนนำและการใช้เครือข่ายศิษย์เก่า/ชุมชนช่วยเป็นพี่เลี้ยง
 - มีคู่มือ/แบบฟอร์ม/เครื่องมือสำหรับการโค้ชและการทำ IDP ที่ใช้ร่วมกันทั้งโรงเรียน
๓. วัฒนธรรมโรงเรียนสนับสนุนการทดลองอาชีพอย่างปลอดภัย
- ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง รับรู้และสนับสนุนการที่นักเรียน “ทดลองอาชีพและหารายได้” ภายใต้อุปกรณ์ที่ไม่กระทบการเรียน และคำนึงถึงความปลอดภัย
 - โรงเรียนมีเวทีนำเสนอผลงานอาชีพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น งานนิทรรศการ Portfolio อาชีพ/Market Day/โชว์เคสพหุปัญญา

บทสรุป

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ในการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนตามแนวทางพหุปัญญา ผ่านการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) และการทำหน้าที่ครูโค้ชด้านอาชีพอย่างเป็นระบบ

จากผลการสำรวจปีการศึกษา ๒๕๖๘ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่านักเรียนมีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพในระดับสูง โดยเฉพาะในมิติการออกแบบ มนุษยสัมพันธ์ และการสื่อสาร ขณะเดียวกันครูก็มีความพร้อมและความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองเพื่อรองรับบทบาทโค้ชด้านอาชีพอย่างมีคุณภาพ

การนำแนวทางในคู่มือฉบับนี้ไปปรับใช้จะช่วยทำให้โรงเรียนสามารถ

๑. สร้างระบบพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนตามแนวคิดพหุปัญญา

๒. พัฒนาบทบาทครูในฐานะโค้ชด้านอาชีพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๓. สร้างโอกาสให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนอย่างปลอดภัยและไม่กระทบการเรียน

๔. เชื่อมโยงโรงเรียนกับเครือข่ายภายนอก ทั้งศิษย์เก่า ชุมชน และสถานประกอบการ

๕. เตรียมความพร้อมนักเรียนสู่โลกอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความหมาย

ความสำเร็จของระบบนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีเครื่องมือหรือกิจกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างครูโค้ชกับนักเรียน ที่มีความเข้าใจ ความไว้วางใจ และการสนับสนุนอย่างจริงจัง การฟังอย่างตั้งใจ การตั้งคำถามที่กระตุ้นให้นักเรียนค้นพบตนเอง และการเดินเคียงข้างไปพร้อมกันในเส้นทางการเรียนรู้ คือหัวใจสำคัญของการเป็นครูโค้ชด้านอาชีพที่แท้จริง

โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) มีศักยภาพและความพร้อมที่จะเป็นต้นแบบโรงเรียนที่พัฒนาทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ด้วยการนำแนวทางในคู่มือฉบับนี้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ เชื่อว่าโรงเรียนจะสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชีวิตและอนาคตของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน